

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ВІСНИК

**НАУКОВОГО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-
ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (33)

Вінниця – 2020

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 1 (33)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року
Журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік
Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року

Номер затверджено на засіданні науково-методичної ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 3 від 25 лютого 2020 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Заболотний В.Ф., д.філ.н. Войцехівська Н.К., д.філ.н., проф. Слободинська Т.С., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В., к.мист-ства Іскра С.І., к.пед.н. Головська І.В., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Луцинкевич Л.А., Царик А.П.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу/[ред.кол.: Войцехівський К.Ф. (гол.ред) та інші]. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2020. – Випуск 1(33). – 155с.

З М І С Т

ВІДПОВІДАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО – ШЛЯХ ДО УСПІХУ

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ

РОМАНЕНКО В.В <i>Англійський фольклор як засіб формування соціокультурної компетентності школярів та студентів на різних етапах вивчення іноземної мови.</i>	13
ШЕРШУН Г.В <i>Безпека життєдіяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього фахівця.....</i>	17
ГРУЩЕНКО М.М., ЛЕЛЯК Л. М., MARTИНЮК В.М., ДМИТРИШИН Д.О <i>Формування фізичної культури особистості – основна педагогічна функція фізичної культури</i>	21
БУГА О.І <i>Діджиталізація педагогічної освіти освітнього процесу в закладах вищої освіти.....</i>	26
АВТУХОВ С.Л. <i>Фахова музична підготовка</i>	30
ЗАВАЛЬНЮК Я.М <i>Lexikologie, ihre aufteilung</i>	33
ГОРБАТА Л.Ф., ГУЛЯС Н.М <i>Позакласне життя та діяльність наукового обласного ліцею-інтернату.....</i>	39
КОРОЛЬ Т.І. <i>Формування навичок мислення вищого рівня на уроках англійської мови.....</i>	42
КРОПИВНИЦЬКА Г.М., ЛАГОЛА І.М. <i>Використання технологій інтерактивного навчання на уроках літературного читання під час вивчення творів різних жанрів (на прикладі творчості Т.Шевченка).....</i>	49
СЛОБОДЯНЮК В.Ю. <i>Особливості роботи з інтерактивними посібниками на заняттях з німецької мови</i>	54
ГОРБАТА Л.Ф. <i>Складові компоненти здорового способу життя старшокласників</i>	58
ЦАРИК А.П., ДМИТРИШИН Д.О. <i>Орієнтація оздоровчих видів гімнастики в систему фізичного виховання школярів</i>	61
ЯКОВЛІВА О. П <i>Формування когнітивної діяльності учнів початкової школи у процесі ігрової терапії.....</i>	66

ІНТЕГРАЦІЯ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ ЯК МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ

КЛИМЕНКО О.Ф <i>Теоретико-методологічне обґрунтування поняття сталого розвитку</i>	70
САВЧЕНКО О.С <i>Особливості копінг-поведінки творчої особистості</i>	73

ДУБЕНСЬКА Т., ЛАГОЛА І.М. Використання технологій критичного мислення на уроках літературного читання як засобу формування мовної особистості молодшого школяра.....	75
ЯРМОЛЕНКО М.П. Експериментальне дослідження креативності підлітків	80
КОВАЦЕНКО Г.В Розвиток образного мислення студентів на заняттях з фортепіано	85
ПЛОТИЦЬКА Ю.П Ефективна комунікація як засіб виробництва знання	89
ФЕДОРЧУК С.Ф Проблеми духовного розвитку особистості у контексті сучасних культурних умов	92
ОСАДЧУК А.С Вчинення правопорушень студентами	94

Л А Б О Р А Т О Р І Я П Е Д А Г О Г І Ч Н О Ї М А Й С Т Е Р Н О С Т І Т А П Р О Ф Е С І Й Н О Г О С А М О Р О З В И Т К У П Е Д А Г О Г А

СВИНАРЧУК В.М Сценарій військово-спортивного свята «Козацькі ігри патріотів»	97
ДИМІНСЬКА В.К., ПЕКУРАРУ Л.Г Музика об'єднує світ	104
МАРЦЕНЮК В.М Виховна година «Я – дитина і маю права».....	109
ДИМІНСЬКА В.К ПЕКУРАРУ Л.Г. Про що може розповісти сонатна форма	116
МАЗУР Т.А., БЕРЕЖАНСЬКА О.Ю. «О слово рідне, хто без тебе я?»	120
КАСІЯНЕНКО О.М Оформлення реквізитів: вимоги та правила План–конспект заняття.....	131
КИСЕЛЕВ Д.Л Из эпистолярного обзора возрождения: Данте и Шекспир..	139
КУШКО І.С. Розробка уроку: Державотворчий процес періоду директорії....	142
ПРИСЯЖНЮК Д.С Спорт у Вінниці на початку ХХ століття.....	149
КЛАПКО С.В. Тематичні обрії Шевченкової поезії	152

ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «Вісник науково-методичних досліджень «Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	156
--	-----

ДИМІНСЬКА В.К., спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист, ПЕКУРАРУ Л.Г. викладачі
спеціальних музичних дисциплін КЗВО «Вінницький
гуманітарно-педагогічний коледж»

ПРО ЩО МОЖЕ РОЗПОВІСТИ СОНАТНА ФОРМА

«Людям потрібні всі види музики – від простої мелодії сопілки до звучання величезного симфонічного оркестру, від простої нехитрої пісеньки до бетховенських сонат».

Д. Шостакович.

Серед безлічі інструментальних гомофонних музичних форм (а це прості – одно- дво- і тричастинні, складні – дво- і тричастинні, багаточастинні – варіації і рондо, циклічні – сюїта й сонатно-симфонічний цикл) – сонатна форма, насправді, є найбільш змістовною, найвищою та найскладнішою.

Питаннями будови музичних творів займається навчальна дисципліна.

«Аналіз музичних форм», яку здобувачі освіти факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва опановують протягом сьомого та восьмого семестрів. І хоча серед низки теоретичних дисциплін «Аналіз музичних форм» для них не є абсолютно новою, а об'єднуючою (а це теорія музики, гармонія, сольфеджіо та світова музична література), вона, підсумовуючи попередньо засвоєні знання, відкриває й багатонаві поняття й положення, як загальні, так і більш детальні й конкретні, які безпосередньо висвітлюють музичний твір зсередини. Оскільки кваліфікований лікар не може обійтися без знання анатомії, так і компетентний учитель музичного мистецтва не зможе себе реалізувати без,

так би мовити, знань із «музичної анатомії».

Отже, будь-який музичний твір має форму. У вузькому, спеціальному, технологічному значенні музична форма – це структура, «кістяк», «скелет» музичного твору, поділ його на частини та їхня послідовність. У широкому, загальноестетичному значенні музична форма – це художньо організоване втілення ідейно-образного змісту в специфічних музичних засобах. Компонентами музичної форми в такому її значенні є не тільки структура цілого твору і його частин, але й фактура. **Фактура** – уся сукупність елементів музичної мови та засобів музичної виразності. Образно кажучи, фактура – це «маса» музичного твору. Вона може бути насиченою (акордовою, поліфонічною) і ненасиченою (легкою, прозорою, арпеджованою).

Елементи музичної мови: **мелодія** – одноголосно виражена музична думка – «душа» музики; **ритм** – послідовність довгих та коротких звукових тривалостей і пауз – «дихання» музики; **метр** – послідовність наголошених (сильних,

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

акцентованих) і ненаголошених (слабких, неакцентованих) долей такту – «пульс музики»; **лад** – упорядкована інтонаційна система висотних зв'язків музичних звуків, їхня стійкість (упевненість, переконаність, твердість) та нестійкість (невпевненість, непереконаність, безпорадність); **гармонія** – послідовність акордів та способи їхнього сполучення – «кровоносна» система музики.

Засоби музичної виразності: **динаміка** – сила звучання музики (Королева Гучності); **темп** – швидкість руху музики (енергія музики); **тембр** – забарвлення музичних звуків (неповторна природна якість людського голосу та музичного інструмента); **регістр** – ділянка звукового діапазону музичного інструмента або співацького голосу, що мають один тембр (високий, середній, низький); **штрихи** – спосіб виконання звуків (легато – зв'язно, стакато – відривисто, нон легато – незв'язно і невідривисто). Усі вищеперераховані компоненти знаходяться в нерозривному взаємозв'язку й утворюють музичну тканину, яка в руках композитора оживає і наповнює змістом музичну форму. Жодна з музичних форм не існує бодай без одного з них.

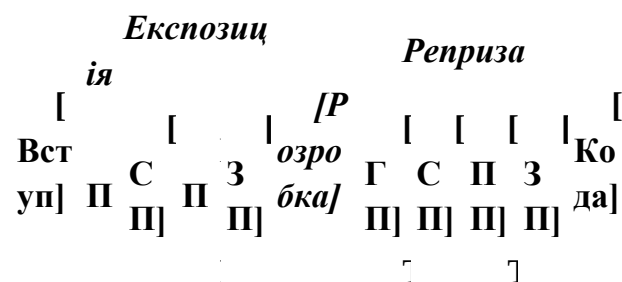
Отже, музична форма – матеріальне втілення ідеального змісту. Це стосується всіх без винятку музичних форм.

З ускладненням музичної форми з'являється більше можливостей для розвитку й сонатна форма є його вершиною. Саме вона здатна показати життєві явища в русі, розвитку та суперечностях, оскільки образи в сонатній

формі не тільки протиставляються, а й активно взаємодіють.

Видатний французький письменник, музикознавець, театрознавець, мистецтвознавець, лауреат Нобелівської премії в галузі літератури Ромен Роллан не без підстав порівнював сонатну форму з класичною трагедією: спочатку автор знайомить із головними дійовими особами, визначає зав'язку драми; потім дія починає активно розвиватися, загострюється, досягає кульмінації; після цього настає розв'язка, підбивається підсумок. Цим етапам драматургічного розвитку відповідають основні розділи сонатної форми – **експозиція, розробка та реприза**.

Загалом схема сонатної форми така: **ГП** – головна партія, **ПП** – побічна партія, **СП** – сполучна партія, **ЗП** – заклучна партія; розділи, виділені квадратними дужками, у різних варіантах форми можуть опускатися.

Експозиція – перший розділ форми. Вона складається з *головної, сполучної, побічної та заклучної партій*. Партії можуть містити декілька тем. **ГП** – головна тема, викладена в основній тональності, здебільшого у формі періоду. **СП** – готує появу побічної. **ПП** – друга основна тема в домінантовій тональності, контрастна до **ГП**. **ЗП** – узагальнює експозицію.

Розробка – середній розділ сонатної форми. Розробка – найбільш напружена й

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

тонально нестійка частина, у якій розробляються і зазнають різноманітних змін музичні теми експозиції. У розробці використовуються такі прийоми: **структурні** (поділ теми на фрази, мотиви); **звуквисотні** (інтервальне розширення, скорочення мотивів, обернення), **гармонічне й тональне оновлення**; **секвенції**; **ритмічні** (збільшення, зменшення); **фактурно-темброві** (переоркестровка); **поліфонічні** (імітації) та інші.

Реприза – третій великий розділ форми. Вона знімає або послаблює конфлікт і завершує форму. Це досягається шляхом її тонального об'єднання: реприза починається й закінчується в основній тональності.

Кода – додатковий розділ форми. Її функція – узагальнення матеріалу, висловлення результату, «висновку» всього твору.

Отже, сонатна форма, або **сонатне allegro** – обов'язкова частина сонатно-симфонічного циклу, яка виконується в швидкому темпі й має тричастинну структуру. У формі сонатного allegro пишуться, здебільшого, перші й часто заключні частини сонат, симфоній, концертів, камерно-інструментальних творів, увертюр. Керуючись думкою про складність опанування, сприймання, вивчення та виконання творів сонатної форми, автори статті, з метою кращого і глибшого засвоєння цієї теми здобувачами освіти, провели чергове відкрите інтегроване заняття з навчальних дисциплін «Аналіз музичних форм», «Основний музичний інструмент фортепіано» та «Світова музична література». Побудувавши

відкрите інтегроване заняття за принципом «від простого до складного», підібравши об'ємну, різнопланову та цікаву основну та додаткову інформацію, збагативши її використанням естетично підібраних слайдів та відеоматеріалів, які доречно доповнювали живе майстерне виконання авторами та студентами їхнього класу відомих класичних творів композиторів – творців найскладнішої з музичних форм, викладачі досягли поставленої мети. Кожен із присутніх вкотре захоплено пережив прекрасні почуття й надихнувся на нові звершення в галузі фортепіанного виконавства. Твори композиторів докласичної сонати І.Бенда, А. Дібеллі, Д. Чимарози розповіли про чітке й виразне виконання в швидкому темпі нескладних за змістом маленьких сонат – сонатин; цілком сформована класична соната основоположника віденської класичної школи, «батька» симфонії і квартету Й. Гайдна – «Велика» соната Мі бемоль мажор розповіла про велике почуття композитора до герцогині Маріанни фон Генцінгер; «Маленька нічна серенада» Соль мажор В. Моцарта, зіткана з найтонших почуттів кохання до своєї любої дружини Констанції, розповіла про щасливі й радісні моменти їхнього спільного сімейного життя. А знаменита симфонія № 40 соль мінор відкрила драматичні сторінки самотності, драматизму й трагізму музичного генія Моцарта, його вразливість і незахищеність перед неблаганними й жорстокими силами долі. Маленька музична перлинка Л. Бетховена, сонатина Соль мажор перенесла у світ дитячої радості й безтурботності, а глибоко психологічна соната ре мінор намалювала

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

й розкрила всі грані характеру композитора-борця; знаменитий концертно-віртуозний твір німецького композитора-романтика Й. Брамса рапсодія соль мінор вилила всі почуття таємного і нерозділеного кохання до дружини його друга Р. Шумана, відомої і талановитої піаністки європейського рівня Клари Вік. Відкриттям для слухачів і глядачів був Концерт для колоратурного сопрано з оркестром російського композитора українського походження Р. Глієра, створений під час Другої світової війни. Надзвичайно складний для виконавиць і надзвичайно ніжний, з чистою відкритою душею, з великою красою музики, він зачарував своєю неповторністю.

Та особливо вразив усіх присутніх фрагмент із фільму польського режисера Романа Полянського «Піаніст», заснованого на реальних подіях. Головний герой, музикант, разом з іншими євреями був відправлений у варшавське гетто, проте йому вдалося втекти і сховатися. Життя в нелюдських умовах прирікає піаніста на голодну смерть. Вижити обдарованому музикантові допомагає німецький офіцер, який випадково почув виконання знесиленим піаністом знаменитої балади соль мінор польського композитора Ф. Шопена.

Прототип піаніста – відомий польський піаніст і композитор Владислав Шпільман. Прототип німецького офіцера – капітан Вільгельм Хозенфельд.

Воістину справедливі слова У. Шекспіра, який сказав: «Немає на усій землі єства, такого пекельного,

страшного, щоб не могла хоча б на мить одну в нім музика зробити переворот».

Зауважимо також, що перед виконанням кожен твір був докладно проаналізований, вказувалися можливі труднощі та способи їхнього усунення. Також на екрані було висвітлено нотні зразки, на яких різними кольорами було виділено головні, сполучні, побічні та заключні музичні теми сонатин та сонат і їхнє схематичне позначення. Особливо кропітка робота була проведена в надскладних творах – симфонії № 40 соль мінор В. Моцарта та рапсодії соль мінор Й. Брамса. Повністю проаналізований і виписаний гармонічний і тональний план творів дав змогу краще зрозуміти глибину перетворень музичної тканини. Крім того, постійно підкреслювалися епоха, у якій жив і творив той чи той композитор, та напрям, до якого належала його творчість, а також стильові риси його творчості.

Можна з усією впевненістю сказати, що такі дії є хорошою школою для професійного і креативного становлення майбутніх вчителів музичного мистецтва в умовах НУШ. Музичні форми вивчаються в третьому класі ЗОШ, а найскладніша з них – сонатна форма (велика музика, яка стоїть першою серед рівних, яка насичена глибоким змістом і є володаркою музичного царства) – у шостих, сьомих класах. Для розуміння складних форм музики потрібні певний слухацький досвід і відповідна підготовка. Музику не можна пояснити в одній лекції, її не можна зрозуміти, прочитавши книжку або брошуру. Тільки систематична, послідовна й кропітка праця над собою дасть бажані результати, а набуті компетенції, безумовно, стануть у

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

нагоді під час вивчення таких складних збагачуючи своїми великими духовними
тем і допоможуть зрозуміти й почути, про скарбами.
що ж розповідає сонатна форма. І тоді
музика поступово, у міру набування
досвіду, розкриється перед кожним,

МАЗУР Т.А., БЕРЕЖАНСЬКА О.Ю. викладачі
кафедри української філології КЗВО «Вінницький
гуманітарно-педагогічний коледж»

«О СЛОВО РІДНЕ, ХТО БЕЗ ТЕБЕ Я?»

Мета. Поглибити знання студентів з української мови, показати її красу та багатство, довести, що рідна мова – це інтелектуальний портрет нації; розвивати навички роботи з мовним матеріалом, творчі здібності; прищеплювати любов до рідного слова, пісні.

Сцена прикрашена квітами, рушниками.

У центрі слова

«9 листопада – День української писемності та мови»

«О місячне сяйво і спів солов'я,

Півонії, мальви, жоржини!

Моря бриліантів – це мова моя.

Це мова моєї Вкраїни!»

В. Сосюра

Ведучий 1: Доброго дня! Ми раді вітати вас на нашому святі, присвяченому Дню української писемності та мови!

Ведучий 2: Рідне слово... Скільки в тобі чарівних звуків, животворного трепету і вогню! Скільки в тобі доброти і лагідності, мудрості земної, закладеної ще славними вільнолюбними предками. Що може бути дорожчим для людини, як рідне слово?

Ведучий 1: Незабаром, 9 листопада ми відзначатимемо свято української писемності та мови. Ми маємо безцінний дар: одну з наймилозвучніших і найкрасивіших мов світу. І сьогодні, у переддень свята, ми вітаємо усіх та бажаємо, щоб рідне слово було для вас духовним джерелом життя і оберегом! Це великий скарб, який потрібно шанувати, берегти і розумно збагачувати.